

16. 7. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zpřístupňování televizního vysílání osobám se sluchovým a zrakovým postižením

Zákon č. [231/2001](#) Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, v ustanovení § 32 odst. 2 ukládá provozovatelům televizního vysílání povinnost, jejímž cílem je umožnit osobám se sluchovým a zrakovým postižením stát se v určitém rozsahu konzumenty vysílaných audiovizuálních obsahů.

§ 32 odst. 2 zákona č. [231/2001](#) Sb.: *Provozovatel celoplošného televizního vysílání s licencií je povinen opatřit alespoň 15 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro osoby se sluchovým postižením a alespoň 2 % vysílaných pořadů zpřístupnit pro osoby se zrakovým postižením. Provozovatel celoplošného televizního vysílání ze zákona je povinen opatřit alespoň 70 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a alespoň 2 % vysílaných pořadů vyrobit v českém znakovém jazyce nebo simultánně tlumočit do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a dále je povinen zpřístupnit alespoň 10 % vysílaných pořadů pro osoby se zrakovým postižením.*

Ačkoli o tom zákonné ustanovení explicitně nehovoří, kompenzační pomůckou, jejímž prostřednictvím se pořady zpřístupňují osobám se zrakovým postižením, jsou tzv. audiopopisy (audiodescription).

Uvedená zákonná povinnost je zakotvena v souladu s požadavky Směrnice o audiovizuálních mediálních službách, která v článku 46 preambule konstatuje: *„Právo osob se zdravotním postižením a starších osob podílet se na společenském a kulturním životě Unie a začlenit se do něj je neoddělitelně spjato s poskytováním dostupných audiovizuálních mediálních služeb. Prostředky k zajištění této dostupnosti zahrnují mimo jiné znakovou řeč, titulkování, zvukový popis a snadno srozumitelnou orientaci v nabídce.“* A rovněž článkem 7 této Směrnice, který ukládá: *„Členské státy vyzvou poskytovatele mediálních služeb spadající do jejich pravomoci, aby zajistili postupné zpřístupnění svých služeb osobám se zrakovým nebo sluchovým postižením.“*

Orgánem dozoru, který kontroluje a vyhodnocuje naplňování zákonné povinnosti zpřístupnění televizního vysílání osobám se sluchovým a zrakovým postižením, je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání. V případě, že provozovatel svou povinnost nesplní, hrozí mu finanční sankce od 5 000 Kč do 2 500 000 Kč.

Efektivní dozor je nicméně v současnosti značně složitý, jelikož zákonná úprava je v mnoha ohledech vágní a nabízející různé výklady, přičemž pravidlem je, že regulované subjekty vycházejí z takového výkladu, který je pro ně příznivější.

Shrňme si, jaké jsou nedostatky současné právní úpravy:

1) V zákoně není vymezeno období, k němuž se povinnost vztahuje. Ze znění zákonného ustanovení není zřejmé, v jaké časové periodicitě má provozovatel svou povinnost naplňovat. Výkladů se nabízí celá řada. Provozovatel tak může povinnost vztáhnout ke každým 24 hodinám, ke kalendářnímu týdnu, měsíci, čtvrtletí či například celému roku.

Čím delší bude sledované období, například zmiňovaný kalendářní rok, tím větší je riziko, že si

provozovatel svůj úkol usnadní a naplnění zákonné povinnosti provede v časově omezeném období. Například odvysílá během několika měsíců seriál zpřístupněný pro osoby se zrakovým postižením, jehož jednotlivé epizody bude navíc několikrát reprízovat, čímž naplní zákonné požadavky a po zbytek roku již další zpřístupněné pořady zařazovat nebude. Takový přístup by ovšem znamenal ignorování reálných potřeb osob se smyslovým postižením a nelze jej v praxi akceptovat.

2) Z formulace zákonného ustanovení nevyplývá zcela jednoznačně, zda je provozovatel povinen naplňovat zákonný požadavek v rámci každého svého programu (provozuje-li více televizních programů), nebo zda může povinnost naplnit souhrnně za všechny své programy. Jinými slovy, zda nemůže naplňování povinnosti nakumulovat do jediného svého programu, který považuje za divácky nejatraktivnější. Může tak například upřednostnit program plnoformátový před programy tematicky zaměřenými.

K tomuto postupu již ze strany některých provozovatelů skutečně dochází a je nutno konstatovat, že cílová skupina osob, pro něž jsou kompenzační pomůcky určeny, tento fakt vnímá značně nelibě, jelikož takový přístup lze hodnotit jako diskriminační.

3) Zákon hovoří o povinnosti zpřístupnění určitého procenta pořadů. Tato povinnost se dá chápat dvojitým způsobem, resp. výpočet povinného zastoupení zpřístupněných pořadů se dá provádět dvojitým způsobem. Buď z celkového vysílacího času pořadů, nebo z celkového počtu pořadů. Provozovatelé zpravidla používají takový přístup k výpočtu, který jim zajistí vyšší dosažené hodnoty.

4) Zákon o vysílání neukládá provozovateli povinnost, aby archivoval a orgánu dozoru poskytoval ke kontrolním účelům záznam vysílání i s kompenzační pomůckou, jejímž prostřednictvím došlo ke zpřístupnění (skryté titulky, audiopopis). Dozorový orgán tak nemá možnost zpětně zkontrolovat, zda a v jaké kvalitě ke zpřístupnění došlo.

5) Zákon o vysílání stejně tak neukládá provozovateli povinnost, aby orgánu dozoru poskytoval data, z nichž by bylo možné doložit a verifikovat, u jakých konkrétních pořadů ke zpřístupnění došlo.

6) Zákon nikterak nezakotvuje nároky na kvalitu kompenzačních pomůcek, v důsledku čehož se k cílové skupině diváků často dostávají značně neuspokojivé služby. Audiopopisy mnohdy neplní svou funkci, jelikož sdělují informace nadbytečné nebo některé skutečnosti plnohodnotně nezprostředkovávají. Někdy se naopak uchylují k tomu, že mají tendenci divákovi se zrakovým postižením subjektivně interpretovat některé události nebo pocity, což u zvukového popisu není správný postup.

Problémem titulků pro neslyšící zase často bývají hrubé gramatické nebo stylistické chyby. Význam mluveného slova někdy překrucují či zcela znehodnocují.

7) Zákon nikterak nezohledňuje fakt, že si většina provozovatelů vytváří archív zpřístupněných pořadů, které následně stále dokola reprízuje. Svou zákonnou povinnost tak provozovatelé sice plní, ale jde o naplnění čistě formální, jelikož potřeby osob s postižením uspokojovány nejsou.

8) Pro zpřístupňování pořadů osobám se sluchovým postižením považuje zákon za rovnocenné, pokud je pořad opatřen otevřenými či skrytými titulky. Tyto titulky ale nejsou shodné. Otevřené titulky, které zpravidla plní funkci překladových podtitulků, přinášejí pouze informaci o obsahu dialogu či komentáře, nikoli o dalších zvucích a ruších, které jsou pro pochopení děje podstatné (střelba, zvonění telefonu, tukaní na dveře). Bylo by proto vhodné, aby byly, vedle pořadů v českém znakovém jazyce nebo simultánně tlumočených do českého znakového jazyka, za kompenzační pomůcku považovány pouze skryté titulky s úpravou pro osoby se sluchovým postižením.

9) Znění zákona ukládá totožnou povinnost všem provozovatelům celoplošného televizního vysílání,

aniž by bralo v úvahu, že některé televizní programy jsou svým charakterem specifické a jejich zpřístupnění pro osoby s postižením není nezbytné. Typickým příkladem jsou hudební kanály, které osoby se zrakovým postižením poslouchají jako vysílání rozhlasové, aniž by očekávaly, že do hudby bude vstupovat audiopopis, který bude líčit, jak je zpěvák oblečený či jaký je děj videoklipu. V takovém případě je zvukový popis spíše kontraproduktivní, jelikož poslech hudby narušuje.

Jak je zřejmé, právní úprava dané oblasti je nevyhovující a lze jen doufat, že připravovaná novela zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání nedostatky odstraní.

Mgr. Vilma Hušková, MBA

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)